

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

Анна КРАВЧЕНКО

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПЕРІОДИЧНОГО ЗАКОНУ ТА ПЕРІОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ХІМІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ Д.І. МЕНДЕЛЄЄВА

(студентка V курсу природничо-географічного факультету)

Науковий керівник – кандидат хім. наук, доцент Л.М. Лопатенко

Процес створення національної системи навчання й виховання характеризується появою нових типів вищих навчальних закладів: ліцеїв, гімназій, коледжів, які розрізняються метою, змістом і формами організації навчально-виховного процесу. Тому винятково важливого значення набуває підготовка майбутніх фахівців у педагогічних університетах, де забезпечується не тільки спрямування навчально-виховного процесу на формування спеціальних знань та умінь, а й на розвиток професійно значущих якостей особистості майбутнього вчителя. Інноваційний потенціал суспільства потребує людей, здатних системно й конструктивно мислити, швидко знаходити потрібну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї в різних галузях знання. Головною рушійною силою інноваційної діяльності є вчитель, який має широкі можливості на практиці переконуватися в ефективності наявних методик навчання, коригувати їх, створювати нові методики.

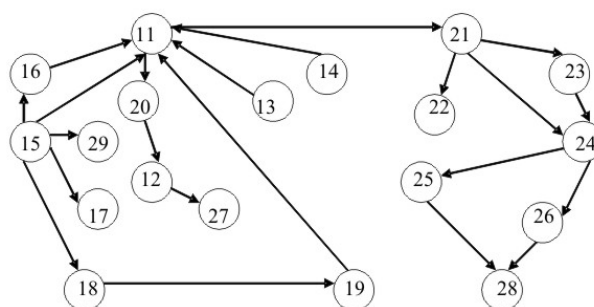
Тема «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва» є фундаментальною у програмі шкільного курсу хімії, але тяжкою для розуміння школярами. Тому дослідження базувалося на припущенні, що засвоєння учнями змісту теми буде більш ефективним за умов впровадження у навчальний процес удосконалених методичних підходів, які передбачають підвищення мотивації в учнів до вивчення цієї теми.

Мета дослідження полягає в розробці й теоретичному обґрунтуванні методики формування знань учнів з теми «Періодичний закон та періодична система Д.І. Менделєєва» з використанням інноваційних підходів.

Вченими досліджуються питання методичних підходів щодо вивчення даної теми, опису будови молекул, що базується на використанні як квантово-механічних уявлень, так і описової хімії. Існують багато методик щодо вивчення теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва». Зокрема, проведено аналіз методик відомих методистів Буринської Н.М., Кузнецової Л.М. та Іванової Р.Г.[1-3]. Водночас немає єдиного універсального підходу щодо визначення критеріїв відбору поняттєвого апарату, змісту, форм і методів, необхідних для успішного засвоєння учнями цієї теми.

Саме для полегшення запам'ятовування учнями нового матеріалу, та глибокого розуміння закону і будови періодичної системи було здійснено вибір змісту та оптимальної послідовності вивчення теми, яка відрізняється від вище названих методик, що розроблені на основі програми для загальноосвітніх навчальних закладів (7 – 11-ті класи). Вона базується на тому, що тема «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва» починається вивчатися з будови атома, а вже потім розглядається періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва. Обґрунтування оптимальної послідовності вивчення теми здійснено на основі матричного методу теорії граф [4], який дозволив розробити орієнтовані графи логічних відношень відібраних понять для кожного з визначених рівнів організації речовини.

Атомний рівень організації речовини

Встановлена послідовність вивчення понять:

12.Йон → 20.Ефективний заряд → 21.Хімічний елемент → 22.Електронегативність → 23. Періодичний закон → 24.Періодична система → 25. Ефект екранування (лантаноїдне стиснення) → 26. Енергія йонізації (спорідненість до електрону) → 27. Поляризація (поляризуюча дія) → 28. Металічні (неметалічні) властивості.

Послідовність вивчення понять атомного рівня організації речовини:

13. Моделі атома → 14.Спектр атома. Постулати Бора → 15. Атомна орбіталь (АО) → 16. Квантові числа → 17.Основний (збуджений) стан атома → 18. Принципи заповнення атомних орбіталей (АО) → 19.Електронна формула (схема) → 29. Хвильова функція → 11. Атом → 12.Йон → 20.Ефективний заряд → 21.Хімічний елемент → 22.Електронегативність → 23.Періодичний закон → 24.Періодична система → 25.Ефект екранування (лантаноїдне

стиснення) → 26. Енергія йонізації (спорідненість до електрону) → 27. Поляризація (поляризуюча дія) → 28. Металічні (неметалічні) властивості.

Розроблено методичні рекомендації щодо проведення навчальних занять з теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва» з елементами впровадження інноваційних підходів.

Проведений педагогічний експеримент щодо перевірки ефективності впровадження інноваційного підходу до вивчення періодичного закону та періодичної системи включав декілька етапів.

На першому етапі здійснено аналіз наукової та методичної літератури, уточнено вихідні теоретичні положення, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання та методи дослідження, проведено моніторинг рівня навчальних досягнень учнів з даної теми за 3 роки.

На другому етапі на підставі висновків, зроблених за результатами аналізу літературних джерел визначено шляхи підвищення ефективності засвоєння учнями змісту теми, диференційовано її зміст, розроблено методичку організації та проведення навчальних занять в умовах реалізації інноваційних методичних підходів. Запропоновано методичні рекомендації до проведення всіх уроків з даної теми, в яких простежуються міжпредметні зв'язки із біологією, фізикою та природознавством, й також використовується мультимедійний програмно-методичний комплекс «Таблиця Д.І. Менделєєва». Проведено експериментальне навчання за запропонованою методикою з використанням запропонованих підходів.

На третьому етапі здійснено якісний і кількісний аналіз результатів педагогічного експерименту із застосуванням методів математичної статистики, сформульовано основні висновки.

Головною метою організації та проведення педагогічного експерименту була перевірка ефективності розроблених інноваційних методичних підходів при вивченні теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва».

До експерименту було залучено 50 учнів 8-го та 9-го класів загальноосвітньої школи I-III ступенів № 31 Кіровоградської міської ради Кіровоградської області..

Для забезпечення об'єктивності педагогічного експерименту, у якості контрольної та експериментальної групи, було обрано саме ті класи, учні яких мають приблизно однаковий показник успішності, а хімію викладає один і той самий вчитель. Крім того, учні контрольної та експериментальної груп були умовно поділені на три типологічні групи: з середнім, достатнім та високим рівнем навчальних досягнень. Відсутність групи з низьким рівнем навчальних досягнень пояснюється високим показником успішності навчання учнів класів, які обрано для експерименту.

Рівень навчальних досягнень учнів з теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва» визначали за результатами виконання контрольної роботи (табл.1; рис.1)

Таблиця 1.

Рівень навчальних досягнень учнів контрольного та експериментального класів з теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва»

Навчальний рік	Рівень навчальних досягнень			Середній бал
	II (середній)	III (достатній)	IV (високий)	
контрольний клас	28%	48%	24%	7,64
експериментальний клас	8%	60%	32%	8,64

Порівняльний аналіз результатів експерименту представлений у вигляді гістограм показав, що в експериментальному класі у порівнянні з контрольним класом, який навчався за традиційною методикою середній рівень навчальних досягнень учнів зменшився на 20%, достатній рівень збільшився на 12% (з 48% до 60%), а високий рівень – на 8% (з 24% до 32%).

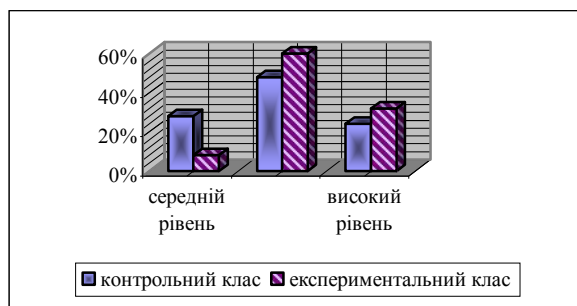

Рис. 2. Рівень навчальних досягнень учнів контрольного та експериментального класів з теми „Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва”

Таким чином, результати проведеного експерименту переконливо свідчать про ефективність впровадження експериментальної методики вивчення теми «Періодичний закон та періодична система хімічних елементів Д.І. Менделєєва» з використанням інноваційних підходів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Буринська Н.М. Методика викладання шкільного курсу хімії: Посібник для вчителя. – К.: Освіта, 1991. – 380 с.
2. Иванова Р.Г. Методика обучения химии: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1987. – 556 с.
3. Кузнецова Л.М. Методика обучения химии: Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1989. – 455 с.
4. Шишкіна О.О. Нові підходи до викладання теорії будови речовини в процесі підготовки вчителя хімії // Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти. XII Каришинські читання: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26-27 травня 2005 року). – Полтава, 2005. – С. 162-163.

Ірина МАСЛЯНА

ОСОБЛИВОСТІ ОЙКОНІМІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(студентка V курсу природничо-географічного факультету)

Науковий керівник – кандидат біол. наук, доцент В.М. Мирза – Сіденко

Топоніміка як розділ ономастики належить до мовознавства, проте топоніміка як галузь наукових знань сформувалась на стику мовознавства, географії та історії. Їх синтетична взаємодія прослідковується в основних теоретичних положеннях, методах дослідження, понятійно-термінологічному апараті. Формування топоніму як власної географічної назви зумовлюється історичними умовами, географічним середовищем і здійснюється засобами мови.

Питання українських ойконімів у регіональному аспекті при здійсненні структурно – семантичного аналізу вивчали Л.Ф.Головацький, Ю.О.Карпенко, І.М.Желєзняк, В.В.Лобода, М.О.Демчук та інші. Однак питання про принципи номінації населених пунктів Черкащини залишається відкритим.

Топонімія Черкаської області є комплексним історичним, географічним та лінгвістичним утворенням. Ойконіми об'єднують власні назви поселень Черкащини, серед яких 31 міських та 824 сільських. Ойконімам, як найменш вивченому класу топонімів, в даній публікації приділено особливу увагу. [1].

Усі ойконіми можна розділити на: відапелятивного, відантропонімного і відгідронімного походження. На сьогодні особливе місце відводиться назвам антропонімного походження, які походять від власних імен та прізвищ. Антропонімія є генетичним джерелом ойконімії, а відантропонімне творення ойконімів у слов'ян бере свій початок ще з часів патріархально – родоплемінних відносин [2].

Проаналізувавши назви антропонімного походження можна сказати, що найбільш чисельною є група назв населених пунктів, які утворилися від імені засновника чи першопоселенця. Наприклад: *Катеринівка* с., Кам'янського району (село засноване поміщицею Катериною); *Ксаверове* с., Городищенського р – ну (село назване на честь місцевого володаря Ксаверія Любомирського); *Іванівка* с., Уманського р-ну (назва походить від першого поселенця Івана).

Зустрічаються ойконіми, які виникли шляхом поєднання двох імен: *Кононове – Івасів* с., Звенигородський район чи імені по – батькові: *Тарасо – Григорівка* с., Чигиринський р-н або навіть двох прізвищ: *Хвильово – Сорочин* с., Лисянський р-н.

Сюди ж можна віднести і назви населених пунктів, що утворилися від імені відомої людини, яка була певним чином пов'язана з цією місцевістю або з метою увіковічнити пам'ять: *Богунове* с., Смілянського р-ну; *Шевченкове* с., Звенигородського р-ну.

Значну групу становлять антропоойконіми, що беруть початок від прізвищ: *Гудзівка* с., Звенигородський р-н; *Дудницьке* с., Черкаський район; *Кличкове* с., Городищенський р-н; *Петровського* с., Шполянський р-н.

Окрему групу становлять ойконіми відгідронімного походження. На Черкащині значна частина населених пунктів розташована на берегах річок і тому має відповідні назви. Наприклад: *Вільшана* с., Городищенський р-н (розташоване на р. Вільшанка); *Умань* (на р. Уманка); *Шпола* (на р. Шполка). Крім того є назви, що безпосередньо пов'язані із водним об'єктами: *Шубині Стави* (Лисянського р-ну на р. Ховківка); *Доброводи* (Уманського р-ну на р. Ревуха); *Межиріч* (Канівського р-ну на р. Рось) і т.д [3].

Найбільш чисельну групу становлять ойконіми апелятивного походження – географічні назви, що утворилися від загальних і поділяються на певні підгрупи.

1. Назви населених пунктів, що відбивають характер та особливості рельєфу місцевості: *Глиняна Балка* с., Шполянський р-н; *Пицане* с., Золотоніський р-н; *Скелівка* с., Чигиринський р-н; *Яри* с., Христинівський р-н.

2. Ойконіми, що походять від назв рослинного світу. Наприклад: *Березівка* с., Маньківський р-н; *Виноград* с., Лисянський р-н; *Гай* с., Драбівський р-н; *Квітки* с., Корсунь-Шевченківський р-н; *Малинівщина* с., Золотоніський р-н. Дана група є досить розгалуженою.

3. Ойконіми, в основі яких лежать назви фауни. Прикладом можуть бути: *Вороне* с., Жашківський р-н; *Козарівка* с., Канівський р-н; *Ляцівка* с., Чорнобаївський р-н; *Хрущівка* с., Золотоніський р-н.

4. Ойконіми, що походять від апелятивної лексики на позначення абстрактних понять: *Багачівка* с., Христинівський р-н; *Добра* с., Маньківський р-н; *Коханівка* с., Кам'янський р-н; *Мудрівка* с., Чигиринський р-н; *Червоне* с., Тальнівський р-н.

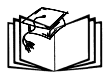
5. Окремо виділяють тип ойконімів міграційного походження, що утворився за допомогою компонента *Ново* - , створення населеного пункту на зразок уже існуючого. Наприклад: *Нова Дмитрівка* с., Золотоніський р-н; *Нова Павлівка* с., Тальнівський р-н.

6. Ойконіми, що відображають різного роду історичні події. Як приклад можна назвати наступні: *Жовтнєве* с., Монастирищанський р-н; *Козаче* с., Драбівський р-н; *Першотравнєве* с., Чорнобаївський р-н; *Родень* с., Черкаський р-н.

7. Серед численної кількості ойконімів особливе місце займає група ойконімів з виробничим змістом, і відповідно назви поселень є похідними від виробництва, які розташовані на даній території або поблизу. Яскравими є приклади таких населених пунктів як: *Бондарівка* с., Драбівський р-н; *Гончариха* с., Катеринопільський р-н; *Пекарі* с., Канівський р-н; *Будище* с., Лисянський р-н.

8. В межах Черкаської області можна зустріти географічні назви із торгівельно-транспортним змістом, які вказують на шляхи сполучення та економічні зв'язки, що існували в минулому. Наприклад: *Деньги* (Золотоніський р-н); *Курачий Брід* (Тальнівський р-н); *Пішки* (Корсунь Шевченківський р-н); *Кузьмина Гребля* (Христинівський р-н).

9. Дивлячись на карту Черкащини можна зустріти кілька географічних назв, що відбивають історичні особливості процесу заселення області та послідовність формування етнічного складу регіону. Це так звані етнотопоніми: *с.Грекове* (грецькі переселенці) Смілянського р-ну; *с.Моринці* (поселення моравців) Звенигородського р-ну; *с.Руська Поляна*

(переселенці із Російської імперії) Черкаського р-ну; також переселенці з Росії є засновниками с.*Москаленки* Чигиринського р-ну. Крім того у Звенигородському районі є с.*Чемериське*, засноване ще у давнину народом чемереси.

10. Значну частину топонімів області становлять ойконіми із сакральним змістом які вказують на релігійні вірування, свята, традиції населення Черкащини: *Аполянка* (від міф. істоти Аполона) Уманського р-ну; с.*Вознесенське* (на честь Вознесіння Хрестового) Золотоніського р-ну; с.*Хрестителеве* (від церкви Іоанна Хрестителя) Чорнобаївського р-ну. А також є назви пов'язані із священослужителями чи церковними спорудами: м.*Монастирище* (Монастирищанський р-н); с.*Пастирське* (Смілянський р-н); с.*Попівка* (Маньківський р-н) тощо.

11. Велику частину топонімів Черкащини становлять іншомовні назви:

с.*Ашанивка* (з тюрк. «асі» - гірке поле) Драбівського р-ну; с.*Гродзево* (з тюрк. родзинка, ізюм) Уманського р-ну; с. *Теолін* (з гр. «теос» - Боже село) Монастирищанського р-ну; с.*Бавтишка* (з молд. «балте» - болото) Канівського р-ну; с.*Одай* (з індоєвроп. «уд» - вода) Жашківського р-ну [4].

Щодо лінгвістичних способів творення ойконімів, то значна їх частина твориться складанням 2-ох основ чи має складні назви. Але переважна більшість ойконімів утворена суфіксальним способом. Наприклад: с. Іванівна < Іван - + івк (а); с. Логашево < Логаш - + ев (е).

Найбільш продуктивними топонімічними суфіксами в утворенні географічних назв Черкащини є:

- івка / -івка: Антонівка, Бузівка, Львівка, Яворівка.
- ове/ -еве: Богунове, Бурякове, Жовтневе, Грекове.
- ів: Гельмязів, Канів, Набоків, Яблунів.
- ине: Бачкурине, Вікнине, Коротине, Оксанине.
- щина: Канівщина, Леонівщина, Павлівщина.
- ець: Берест овець, Гнилець, Кавраць, Кривець.
- анка/ - янка: Медянка, Моргунянка, Паланка.
- ище: Городище, Монастирище, Селище [5].

Отже, в процесі проведеного дослідження було з'ясовано, що питання номінації ойконімів Черкаської області і досі залишається актуальним та на жаль мало дослідженим.

В основу публікації покладені картографічні матеріали, історичні документи, наукові публікації з топонімічних досліджень на Дніпро-Бузькому та Дніпро-Тікицькому межиріччі. Опрацьована література Центральної Наукової бібліотеки імені В.І.Вернадського, Обласної наукової бібліотеки ім.Д.Чижевського, бібліотеки юнацтва м.Умані, природничо-географічного факультету КДПУ імені Володимира Винниченка, філологічного, природничо-географічного факультетів УДПУ імені Павла Тичини та Маньківської районної бібліотеки.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабишин С.Д. Топоніміка в школі. – К.: Радянська школа, 1968. – 78 с.
2. Гончаренко В.А. Черкащина в легендах і переказах. Красназничий довідник. Видавець Чабаненко Ю.А. Черкаси, 2006. – 384 с.
3. Красназничство Черкащини. Збірник. – Черкаси: Видавець Дикий О.О. 2005. – 228 с.
4. Мельниченко В.М. Моя Черкащина (історія рідного краю від найдавніших часів до сучасності): навчально – методичний посібник для вчителів та викладачів навчальних закладів усіх типів. – Черкаси : «Вертикаль», 2006. – 232 с.
5. Янко М.Т. Топонімічний словник України: Словник – довідник. – К.: Знання, 1998. – 432 с.

Людмила МЕЛЬНИЧУК

ГІДРОГЕОЛОГІЧНІ ТА МЕДИКО–ГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МІНЕРАЛЬНИХ ВОД КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(магістратка природничо-географічного факультету)

Науковий керівник – доктор географ. наук, професор А. І. Кривульченко

Інформація про мінеральні води Кіровоградської області майже не висвітлена в широкодоступних джерелах. Тому основні дані бралися з різних звітів управління корисних копалин області та даних Кіровоградського обласного краєзнавчого музею. В процесі роботи знайдена інформація про розташування мінеральних вод області, їх хімічний склад, фізіологічну дію на організм людини і особливості використання.

Головним джерелом прісної води в Кіровоградській області є водоносний горизонт, що лежить біля основи порід бучакської свити палеогенового віку. Водомісткі породи представлені різнозернистими кварцевими пісками з потужністю до 25 м. Водоносний горизонт в бучакських відкладеннях експлуатується колодзями та свердловинами (Обознівський, Лелеківський водозабори). Продуктивність найбільш потужних свердловин на подібних водозаборах складає 20 літрів на секунду.

За хімічним складом ґрунтові води Кіровоградської області відносяться до гідрокарбонатних, гідрокарбонатно-сульфатних, деколи сульфатно - гідрокарбонатних, калієвих та натрієвих. Загальна жорсткість води складає 1,5-8 мг-екв./літр. Мінеральні води експлуатуються в смт. Новгородці. Мінералізація цієї води складає 3,75 г/л. За хімічним складом це сульфатно-хлоридні, кальцієво-натрієво-магнієві води. Дебет свердловини складає 2,9 л/с [1].

В деяких місцях області знайдені бальнеологічні радонієві (радіоактивні) води. На базі радонієвої води діють санаторії в м.Знам'янци [4].

“Кришталева”

Свердловина, що використовується при видобутку мінеральної води, розміщена на території Новгородківського селища міського типу.

Свердловина пробурена на глибину 88м. Води горизонту розкриті на глибину 58м в слаботріщинуватих дрібнозернистих гранітах докембрію. Радіоактивність порід відповідає вимогам фонових значень даного типу порід.

Лікувальні властивості цієї води визначаються її мінералізацією, яка складає від 3 до 4,5 г/л. В бактеріологічному відношенні вода здорова. [12].

Мінеральна вода „Кришталева” - це лікувально-столова вода, що відноситься до групи хлоридно-сульфатно-магнієво-кальцієво-натрієвих вод, мінералізація 3-4,5 мг/дм³.

Згідно висновку Українського НДІ мед реабілітації та курортології мінеральна вода „Кришталева” відноситься до типу лікувальної води і рекомендована для використання при:

1. Хронічних гастритів
 - 1.1. З нормальною секреторною функцією шлунку.
 - 1.2. З підвищеною секреторною функцією шлунку.
 - 1.3. Із зниженою функцією шлунку.
2. Неускладненій виразковій хворобі шлунку та дванадцятипалої кишки.
3. Хронічних колітів і ентероколітів.
4. Хронічних захворювань печінки і жовчовивідних шляхів, гепатитів, дискінезії жовчних шляхів, холециститів, ангіохолітів різної етіології без схильності до частих загострень, постцистектомічному синдромі.
5. Хронічних панкреатитів.
6. Хворобах обміну речовин, цукровому діабеті, ожирінні, подагрі, сечокислого діатезу, оксалургії, фосфатургії.
7. Хронічних захворювань нирок і сечовивідних шляхів. [5].

“Кам’янецька”

Розвідувально-експлуатаційна свердловина пробурена на південній околиці села Кам’янець, Новоархангельського району Кіровоградської області у 1988р ПМК-140 по проекту „Укргіпродводхозу”. Зона санітарної охорони погоджена з Ново архангельською санепідемстанцією. Свердловина має глибину 100м, експлуатує водоносний горизонт пов’язаний з тріщинуватою зоною докембрійських порід і продуктів їхнього руйнування.

За результатами досліджень виконаних Одеським НДІ медичної реабілітації та курортології вода „Кам’янецька” внесена до ДСТУ 838-93 „Води мінеральні питні” [4].

“Вербівчанка”

Розвідувально-експлуатаційна свердловина пробурена на північній околиці села Вербівка Новоукраїнського району в 1985р ПМК-140 тресту „Кіровоградводбуду” по проекту „Укргіпродводхозу” для питного водоспоживання. Глибина свердловини 115м. Вона експлуатує водоносний горизонт пов’язаний з тріщинуватою зоною докембрійських кристалічних порід і продуктів їхнього руйнування. Дебіт сягає 10м³/год. За результатами досліджень воду було включено до ДСТУ 878-93 „Води мінеральні питні. Технічні умови” під назвою „Вербівчанка”, як мінеральна столова питна вода. Враховуючи отримані результати та прогнозуючи можливі варіації у хімічному складі при промисловому розливі мінеральна природна вода „Вербівчанка” характеризується як хлоридно-сульфатно-гідрокарбонатна, сульфатно-гідрокарбонатна магнієво-натрієво-кальцієва, натрієво-магнієво-кальцієва складного аніонного і катіонного складу [1].

“Гусарське урочище”

Родовище підземної мінеральної води „Гусарське урочище” розташоване в селі Піддубне Ново українського району, Кіровоградської області на території санаторію „Гусарське урочище”.

Свердловина пройдена та оснащена у 1977 році на глибину 75м. Родовище приурочене до водоносного горизонту тріщин них вод кристалічного фундаменту. За хімічним складом підземні мінеральні води „Гусарське Урочище” гідрокарбонатні магнієво-натрієво-кальцієві, натрієво-магнієво-кальцієві.

За своїми органолептичними властивостями, хімічним складом, санітарно-бактеріологічним показникам вода відповідає вимогам РСТ УСС 876-88 “Води мінеральні Українських джерел” і відносяться до природних столових рекомендуються для промислового розливу [6].

“Олександрійська”.

Дослідженнями виконаними НІІ медичної реабілітації і курортології, встановлено, що води свердловини №3451, і „старої” свердловини за своїм хімічним складом і вмістом радону є мінеральними радоновими.

Згідно з „Інструкцією по використанню класифікаційних запасів підземних вод до місця утворень мінеральних вод” критеріями радіоактивності мінеральних вод є наступні критерії радону:

- Води дуже слабо радонові – від 18 до 740 бк/дм³.
- Води слабо радонові – від 740 до 1480 бк/дм³.
- Води радонові середньої концентрації – 1,48 – 75Кбк/дм³
- Води високо радонові більше 7,4 кбк/дм³.

Виходячи з концентрації радону мінеральні води свердловини №3451 і „старої” свердловини слід віднести до дуже слабо радонових. За вмістом радону, температурою, умовами формування води санаторію „Гірняк” відносяться до житомирського типу радонових вод.

Бальнеологічні властивості радонових вод пов’язані з їх іонізуючим випромінюванням. Попадаючи в організм, або осідаючи на шкірі чи слизовій оболонці радон і продукти його розпаду продовжують давати іонізуюче випромінювання 2-3 години по закінченню процедури. Радон проникаючи в організм, залишається деякий час в основному на шкірі хворого (80-90%), утворюючи депо радону. При виході з ванни у хворого відбувається досить інтенсивне виділення радону через легені (приблизно 60%) і шкіру(40%), яке закінчується через 4-5 годин.

Зараз радонові води широко застосовуються. Основним є зовнішнє застосування у вигляді ванн, душів, зрошень, ванн з підводним масажем, перлинно-радонових ванн, місцевих радонових ванн, проточних басейнів а також лікувальних клізм.

Радонові води рекомендуються при таких хворобах:

- Хвороби обміну речовин і імунної системи.
- Хвороби органів руху і опори.
- Хвороби нервової системи як периферичної так і центральної, а також функціональні хвороби нервової системи.
- Хвороби серцево-судинної системи.
- Гінекологічні хвороби відновлювального і функціонального походження.
- Хвороби шкіри.

„Новою” свердловиною пробуреною на території санаторію, виводиться на поверхню слабо мінералізована (2,03-2,011 г/дм³) сульфатна натрієва-магнієво-кальцієва вода. Вміст радону 52 – 174 бк/дм³ не досягає бальнеологічної норми. За своїм бальнеологічним складом вода близька до мінеральної води типу „Одеської”. У воді свердловини вміст токсичних елементів не перевищує допустимі норми.

Води подібного типу показані при хронічних гастритах з нормальною і підвищеною секреторною функцією шлунка і дванадцятипалої кишки, хронічних колітах і ентероколітах, хронічних хворобах печінки і жовчовивідних шляхів, хронічних панкреатитах, хронічних хворобах сечовивідних шляхів [2].

«Знам'янська»

Про джерела Орлової балки давно склали легенди як про чудодійну живу воду. На початку п'ятдесятих років працівники відділу водопостачання Знам'янського відділку пробурили там свердловину. На глибині півтора метра відкрився водний шар. Здали воду на лабораторні аналізи в Одеський інститут курортології Міністерства охорони здоров'я УРСР. Їх висновки виявилися

несподіваними: вода має високі лікувальні якості, в якій міститься радон середньої концентрації.

Згодом розвідники південноукраїнської експедиції за 100 м від першої свердловини відкрили ще більш потужний водоносний шар з вмістом води вдвічі вищим ніж у першому.

У складі мінеральної води містяться також гідрокарбонати багатьох солей: сульфати натрію, калію, магнію, чимало різних мікроелементів. У кожному літрі води 120 мг вуглекислоти, в цілому розчинених хімічних елементів понад два десятки [3].

За рішенням міністерства охорони здоров'я України поблизу Орлової балки спорудили обласну бальнеологічну лікарню

– великий оздоровчий заклад санітарного типу (Рис. 3.5.), в якому тепер зміцнюють здоров'я сотні чоловік. [1].

Сьогодні обласна бальнеологічна лікарня є багатопрофільним лікувальним закладом, в якому забезпечується високоєфективне лікування найрізноманітніших захворювань. У Знам'янці лікують задавлені, хронічні і несподівані хвороби, а також здійснюють профілактику численних хвороб. У Знам'янці здійснюють ефективне лікування [5].

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Горев Л.М., Пелищенко В.І., Хільчевський В.К. Гідрохімія України. -Київ: Вища школа 1995р. -307с.
2. Заповідні куточки Кіровоградської землі/ Т.Л. Андрієнко. - Київ: Вища школа 1995. – 240с
3. Карпов И.Г. Промежуточный отчет о результатах геологосъемочных работ масштаба 1:50000 проводимый ГСП №11, ЮЦГЕ 1961г.-С. 27-29.
4. Капралов С.В. Вода и здоровье – Луганск «Янтарь» 2006
5. Комар В.А. Вильман А. А. Отчет о работах по обследованию водоисточников и оценке ресурсов минерального сырья в районе поселка Новгородки Кировоградской области. 1970г - С. 12-15.
6. Титаренко А.Ф. Поиски пресных подземных вод для водоснабжения хазяйств Новоукраинского района Кировоградской области. За 1989-92гг.С. 34-36.

Ірина МОСТОВА

ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСЕЛЕННЯ ТА СУЧАСНОГО РОЗСЕЛЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ МЕЖАХ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(студентка V курсу природничо-географічного факультету)

Науковий керівник – кандидат біол. наук, доцент В. М. Мирза-Сіденко

Географія населення, особливо її складові частини, пов'язані із питаннями формування міського і сільського розселення, значно розвинулась в останні десятиліття. Велика увага на даному етапі приділяється розробці її теоретичних основ, в першу чергу системному підходу щодо предмету дослідження. Розвивається поняття сутності систем розселення, збагачується методика їх дослідження, виявляються закономірності їх розвитку.

Форми розселення і типи поселень відображають особливості історичного розвитку і сучасні соціально – політичні умови, рівень розвитку продуктивних сил, спеціалізацію і концентрацію виробництва. Дане питання є актуальним, оскільки ціленаправлене формування територіальних систем розселення сприяє вирівнюванню умов проживання в різних типах поселень, які входять до складу цих систем і органічно доповнюють один одного в територіальному поділі праці.

В основу даної публікації покладені статистичні дані Кіровоградського облстатуправління, які підлягали авторському аналізу з використанням математико – статистичних, порівняльно – географічних, картографічних та інших методів дослідження. Представлені у публікації характеристики та показники поселенсько – розселенської системи Кіровоградської області є результатами проведеного автором дослідження. Публікації з питань аналізу сучасного розселення Кіровоградської області практично відсутні. Цим обумовлена актуальність даної теми та її наукова новизна.

При дослідженні Кіровоградської регіональної системи розселення нами враховувались такі теоретичні положення [3]:

- регіональні системи розселення являються складним об'єктом економіко- і соціально-географічних досліджень, виступаючи динамічними і відкритими системами;
- у якості однієї з основних передумов формування та функціонування регіональних соціально-економічних комплексів та регіональних систем розселення є комплекс природних умов і ресурсів території;
- економічною основою регіональних систем розселення виступають регіональні соціально-економічні комплекси та рівень розвитку продуктивних сил;
- регіональні системи розселення - складні поєднання функціонально взаємозв'язаних і взаємодіючих ієрархічно підпорядкованих міських і сільських поселень, які формуються у процесі розвитку регіональних соціально-економічних комплексів ;
- в основі перетворення мережі населених пунктів у системи розселення знаходяться різноманітні міжпоселенні зв'язки (виробничі, адміністративні, культурно-освітні, соціально-побутові, організаційно-розподільчі, трудові, інформаційні тощо), які залежать від транспортної доступності населених пунктів до центрів систем;
- у населених пунктах різних функціональних типів і в залежності від географічного положення сформувалася різна демографічна ситуація;
- міграційна активність населення і вектори міграційних потоків визначаються як рівнем економічного і соціального розвитку регіонів, так і окремих поселень територіальних систем розселення, що, в кінцевому підсумку, відображається на формуванні їх демографічного і поселенського потенціалів [3].

Згідно археологічних даних заселення території області розпочалося в добу палеоліту. Тут виявлено близько 10 пам'яток того часу, серед яких три стоянки первісних мисливців (поблизу с. Володимирівки Новоархангельського району), що існували приблизно 20—15 тис. років тому.

В добу неоліту (VI—III тисячоліття до н. е.), територію сучасної Кіровоградщини заселяли дві групи племен. У північно-східній частині в V—IV тисячоліттях до н. е. проживали мисливці та рибалки, поселення яких виявлено біля с. Великої Андрусівки Світловодського, с. Успенки та с. Деріївки Онуфривського районів. Південно-західну частину області в VI—V тисячоліттях до н. е. освоїли найдавніші в Європі землероби. Залишки їхніх поселень досліджували поблизу с. Сабатинівки Ульянівського, с. Жакчика та с. Березівки Гайворонського району. На цій же території в добу міді (IV—III тисячоліття до н. е.) жили нащадки найдавніших землеробів— племена трипільської культури. [4]. Кіровоградська обласна система розселення включає 38 міських та 1008 сільських поселень і є слабо сформованою.

Чисельність населення в Кіровоградській області станом на 1.01.2008 року складала 1039, 7тисяч осіб. За даними 2003 року середня густина населення в області – 45,4 чол / кв.км , зокрема, сільського – 18 , міського – 27,4 чол / кв.км. Максимальні значення густоти населення характерні для адміністративних районів, прилеглих до міст обласного та районного підпорядкування: Кіровоградського (180 осіб /кв.км), Олександрійського (75осіб/кв.км) районів. Найвищою концентрацією населення у Кіровоградській області відзначаються Кіровоградський (300,2 тис.осіб), Олександрійський (145,7 тис.осіб), Світловодський (74,2 тис.осіб), Знам'янський (65,7 тис.осіб), Маловисківський (51,5 тис.осіб), Новоукраїнський (48,9 тис.осіб) райони.

Із середини 70-х років минулого століття в області спостерігається кількісне переважання міського населення над сільським. Показник урбанізованості території області за даними 2003 року складав 60,4%, 2008 року – 61,3%. Середня густина поселень становить в Кіровоградській області 42,5 поселення на 1 тис.кв.км, показник густоти сільських поселень - 41 поселення на 1 тис.кв.км, густоти міських поселень – 1,5 поселення на 1 тис.кв.км.

Міста разом з транспортними магістралями формують опорний каркас територіальної організації населення та господарства. Систему міських поселень досліджуваної території утворюють 12 міст (4 міста обласного підпорядкування, 8 міст районного підпорядкування) та 26 селищ міського типу. Найбільша кількість міських поселень зосереджена в Олександрійському (5) та Гайворонському (3) районах. Найвища концентрація міського населення спостерігається у Кіровоградському – 260,2 тис.осіб, Олександрійському – 121,5 тис. осіб, Світловодському – 57,5 тис. осіб, Знам'янському - 37,4 тис.осіб. На території зазначених районів зосереджено близько 70% від загальної чисельності міського населення області.

Міські поселення диференціюються за людністю на 6 основних типів: 1) до 5 ; 2) 5 – 10; 3) 10 – 20; 4) 20 – 50; 5) 50 -100; 6) 100 – 500 тис.осіб. Із загальної кількості міського населення Кіровоградської області 52,3% зосереджено у міських поселеннях з людністю від 100 до 500 тис.осіб (м. Кіровоград, м. Олександрія), 18,0 % - з людністю від 5 до 10 тис.осіб, 14,3% – з людністю від 20 до 50 тис.осіб (м.Світловодськ, м.Знам'янка), 12,5 % – з людністю від 10 до20 тис.осіб (м.Бобринець, м.Гайворон, м.Долинська, м.Помічна та ін.), 2,9% – до 5 тис.осіб. Співвідношення між типами поселень у Кіровоградській області може бути представлено наступним чином – 10 міст: 21,6 смт: 840 сільських поселень, в Україні – 10 міст: 20 смт: 635 сіл.

Найбільш високі значення показників сільського населення перебувають у діапазоні від 24 до 30 осіб/ кв. км і притаманні Ульянівському, Гайворонському та Кіровоградському районам. Найнижчі його значення від 13 до 16 осіб/ кв. км спостерігаються в Устинівському, Бобринецькому, Долинському районах. За кількістю сільських поселень на першому місці знаходиться Бобринецький район (понад 80). Нижчі показники у Новоукраїнському, Кіровоградському, Олександрійському районах (65 – 80). Найменші (до 35) – у Гайворонському, Ульянівському, Вільшанському, Устинівському районах.

Показник середньої людності сільських поселень у Кіровоградській області , за нашими даними, складає 439 осіб. Середня людність сільських поселень в Ульянівському районі перевищує 800 осіб, Гайворонському - понад 700 осіб. Для визначення ступеня концентрації сільського населення у різних за людністю поселеннях нами розглядалися 7 груп сіл. Кількість сільських поселень з числом мешканців до 50 осіб становить 189 або 18, 8% від загальної чисельності сільських поселень в області; від 50 до 99 осіб – 130 (12,9%); від 100 до 199 осіб – 158 (15,7%); від 200 до 299 осіб – 103 (10,2%); від 300 до 499 осіб – 143 (14,2%); від 500 до 999 осіб – 183 (18,1%); 1000 і більше осіб – 102 (10,1%). Отже, на

території Кіровоградської області кількісно переважають сільські поселення з людністю: 1) від 500 до 999 осіб; 2) від 100 до 199 осіб; 3) від 300 до 499 осіб. Їх сумарна питома вага у загальній кількості сіл складає 52,6%.

Питання заселення і розселення вивчаються в шкільному курсі географії, зокрема, у розділах „Населення України”(9 клас), „Населення світу”(10 клас). Зазначені теми мають фундаментальне значення у вивченні суспільної географії і сприяють формуванню світогляду учнів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Алаев Э. Б. Социально – экономическая география : Понятно – терминологический словарь. – М.: Мысль, 1983. – 350 с.
2. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії / Голиков Артур Павлович, Олійник Ярослав Богданович, Степаненко Анатолій Васильович. – К.: Либідь, 1996. – 320 с.
3. Джаман В. О. Регіональні системи розселення : демографічні аспекти. – Чернівці : Рута, 2003. – 392 с.
4. Історія міст і сіл Української РСР. Кіровоградська область / Сивоюлом Д. С., Безтака П. М., Богульський А. А. та інші. – Головна редакція Укр. Рад. енциклопедії АН УРСР.
5. Топчів О. Г. Соціально – географічні дослідження : методологія, методи, методики / Топчів Олександр Григорович. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.

Фондові матеріали :

6. Статистичний бюлетень Кіровоградського облстатуправління „ Чисельність наявного населення на 1 січня 2008 року за адміністративними районами за міськими поселеннями по Кіровоградській області ”. – Кіровоград, 2003 – 49 с.
7. Статистичний бюлетень Кіровоградського облстатуправління „ Розподіл постійного населення за статтю та віком по Кіровоградській області та регіонах на 1 січня 2008 року ”. – Кіровоград, 2008 – 98 с.

Катерина СИДОРЧУК

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОСВІТЬОГО КОМПЛЕКСУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(магістрантка природничо-географічного факультету)

Науковий керівник – кандидат геогр. наук, доцент Л.Л. Семенюк

Освіта є одним із головних показників, індикаторів розвитку сучасного суспільства та економічного зростання держави, рівня життя населення. Тому одним із важливих завдань незалежної України на шляху європейської і світової інтеграції має стати створення належних умов для отримання громадянами якісної освіти, і як наслідок, забезпечення держави висококваліфікованими і конкурентоздатними кадрами.

Дослідженнями просторово-часових аспектів освітніх комплексів займається географія освіти – відносно новий напрямок суспільно-географічних досліджень, що інтенсивно розвивається протягом останніх десятиліть.

Проблемам розробки теоретико-методологічних засад розвитку і функціонування освітнього комплексу, зокрема, вивченню закономірностей його територіальної організації, присвячений ряд публікацій В.Андрущенка, Л.Беззубко, Б.Данилишина, М.Коноха, В.Куценко, Т.Мельниченко, Л.Немец, В.Стецького та інших.

Освітній комплекс – поєднання в межах державних кордонів населення, мережі освітніх закладів, спеціалізованих виробництв і наукових установ, закладів обслуговування та управління в сфері освіти, між якими існують стійкі зв'язки. Головною метою його функціонування є ефективно задоволення потреб населення в освітніх послугах, забезпечення держави кваліфікованими кадрами та розвиток інтелектуального потенціалу України [1].

Освітній комплекс складається із таких основних елементів, як система дошкільної освіти, система середньої загальної освіти, система позашкільної освіти, система професійно-технічної освіти і система вищої освіти.

Сучасний освітній комплекс Кіровоградської області складається із 526 дошкільних закладів, 603 загальноосвітніх навчальних закладів, 52 позашкільних навчальних закладів, 27 професійно-технічних навчальних закладів і 22 вищих навчальних закладів (в тому числі 15 ВНЗ І-ІІ рівня акредитації і 7 ВНЗ ІІІ-ІV рівня акредитації) [тут і далі наводяться показники за джерелами 2, 3].

На розвиток освітнього комплексу Кіровоградської області (особливо систем дошкільної та загальної середньої освіти) визначальний вплив має демографічний чинник, а особливо показник народжуваності та міграційні процеси. На системи професійно-технічної та позашкільної освіти значною мірою впливає державне фінансування та забезпечення. Розвиток системи вищої освіти крім того визначається такими чинниками, як престиж спеціальності, територіальні фактори та транспортна доступність, конкуренція.

Якщо проаналізувати динаміку зміни кількості дошкільних закладів у Кіровоградській області з 1990 по 2007 роки, то спостерігається тенденція до їх зменшення на 27% (понад ніж вдвічі у міських населених пунктах і на 29% – у сільських). За цей же період чисельність дітей у дошкільних закладах області зменшилася майже в три рази (у міських поселеннях – на 59%, а в сільських – на 70%).

Для системи дошкільної освіти найбільш об'єктивними є показники кількості дітей на 100 місць та охоплення дітей дошкільними закладами. Показник кількості дітей у дошкільних закладах найнижчим був також у 2003 році (84 дитини на 100 місць). До 2007 року цей показник по області зріс на 8 (тобто, до 94 дітей на 100 місць) і склав у міських поселеннях 114 дітей, а у сільських – 59. Протягом останніх років у міських поселеннях спостерігається нестача місць у дошкільних закладах, що пов'язано із значним збільшенням народжуваності у містах та інтенсивним закриттям та перепрофілюванням дитячих садків у 1990-х роках.

Показник охоплення дітей дошкільними закладами по районах Кіровоградської області у 2007 році найбільшим був у Вільшанському (63%), Долинському (57%) і Голованівському (55%) районах, а найменшим – у Компаніївському (21%) та Бобринецькому (28%) районах.

Слід також відзначити, що у міських поселеннях показник охоплення дітей дошкільними закладами є значно вищим, ніж у сільських.

Якщо проаналізувати кількість загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) за період з 1990 по 2007 роки, то помітна тенденція до зменшення кількості закладів, а відповідно і учнів в них. Якщо в 1990/91 навчальному році в Кіровоградській області налічувалося 642 загальноосвітніх навчальних закладів, то в 2007/08 навчальному році їх кількість зменшилася до 603 закладів (тобто на 8%). Чисельність учнів за цей період в загальноосвітніх навчальних закладах зменшилася з 161,8 до 110,9 тис. осіб, тобто на 65%, а кількість вчителів – з 14,3 до 13,2 тис. (на 8%).

В переважній більшості районів відбулося зменшення кількості ЗНЗ, але в деяких районах (в Долинському, Новоукраїнському, Вільшанському, Гайворонському, Новоархангельському і Ульяновському) вона не змінилася чи навіть зросла. Найбільше зменшилася кількість ЗНЗ в Світловодському (на 19%), Знамянському (на 18%) і Компаніївському (на 16%) районах.

За відповідний період чисельність учнів зменшилася в усіх районах Кіровоградської області: найбільше в Устинівському (на 39%), Петровському (на 38) і Маловисківському (на 34%) районах, а найменше – у Вільшанському (на 19%), Долинському (на 21%) і Кіровоградському (на 21%) районах.

Позашкільна освіта області є невід'ємною складовою неперервної освіти, створює додаткові можливості для творчого, духовного, інтелектуального та фізичного розвитку дітей і молоді.

За даними 2009 року Міністерства освіти і науки України Кіровоградська область займає перше місце в Україні за рівнем розвитку позашкільної освіти, зокрема, позашкільними закладами охоплено 44,6% учнівської молоді.

В області працюють 52 позашкільних навчальних заклади. Активно розвивається мережа гуртків, творчих об'єднань, спортивних секцій за різними напрямками позашкільної освіти у сільській місцевості.

Найвищого рівня розвитку позашкільні навчальні заклади отримали в обласному центрі та містах обласного підпорядкування.

Система професійно-технічної освіти охоплює професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ), які розташовані в 17 адміністративних районах Кіровоградської області.

Протягом 1995-2007 років кількість ПТНЗ в Кіровоградській області зменшилася з 31 до 27 закладів (на 13%). За цей же період чисельність учнів ПТНЗ зменшилася на 20% (з 13,03 до 10,36 тис. осіб).

Територіальна організація системи професійно-технічної освіти в Кіровоградській області характеризується диспропорцією у розміщенні. У 5 районах відсутні ПТНЗ, а саме у Вільшанському, Компаніївському, Долинському, Петровському і Онуфріївському районах, і лише в трьох районах – Кіровоградському, Знамянському і Олександрійському – більше двох, відповідно 7, 3 і 2.

За період з 1995 по 2007 роки випуск кваліфікованих робітників професійно-технічними навчальними закладами в деяких районах збільшився, незважаючи на загальнообласну тенденцію. Зокрема, випуск робітників ПТНЗ збільшився в Знамянському (майже в два рази) і Голованівському (в 2,3 рази) районах. Найбільшим зменшенням випуску кваліфікованих робітників характеризуються Устинівський (на 59%), Гайворонський (на 55%) і Маловисківський (на 47%) райони.

Система вищої освіти займається підготовкою висококваліфікованих робітників для ринку праці Кіровоградської області.

Динаміка кількості вищих навчальних закладів (ВНЗ) та чисельності студентів в них характеризується наступними тенденціями:

- за період незалежності з 1991 по 2008 роки кількість ВНЗ I-II рівнів акредитації по області знизилася з 18 до 15, відповідно знизилася і чисельність студентів у них із 16,2 до 10,8 тис. студентів, тобто на 33% (Рис. 1);
- за цей же період кількість ВНЗ III-IV рівнів акредитації збільшилася із 3 до 7, а кількість студентів в них – із 11,9 до 22,2 тис. студентів, тобто на 87% (Рис. 2).

Такі особливості територіальної організації вищої освіти сприяють відтоку молоді (особливо жінок фертильного віку) з найбільш віддалених адміністративних районів (наприклад, з Гайворонського, Голованівського, Ульяновського) до ВНЗ інших областей.

Якщо розглядати особливості територіального розміщення ВНЗ в Кіровоградській області, то помічається значна диспропорція в їх розташуванні. ВНЗ I-II рівнів акредитації розміщені лише в трьох містах та трьох районах: в м. Кіровограді – 7, в м. Олександрії – 5, в м. Світловодську, Бобринецькому, Гайворонському і Компаніївському районах – по одному. А всі сім ВНЗ III-IV рівнів акредитації розташовані лише в місті Кіровограді.

Об'єктивним при розгляді системи вищої освіти є показник кількості студентів ВНЗ всіх рівнів акредитації на 10 000 населення по районах Кіровоградської області, який характеризується неоднаковістю. Найвищим він є в Кіровоградському, Олександрійському, Бобринецькому і Гайворонському районах в основному завдяки наявності власних ВНЗ, а також в районах, які межують з Кіровоградським. В інших районах низький рівень цього показника пояснюється саме територіальною віддаленістю від ВНЗ та недостатньо розвинутою транспортною системою.

В сучасному світі перспективним для вищої освіти є розвиток дистанційної освіти, який на сьогодні через технічні, матеріальні і психологічні перепони не набув значного поширення.

Якщо проблеми дошкільної чи загальної середньої освіти області в змозі вирішити самостійно, то для забезпечення ефективного розвитку і функціонування вищої освіти місцевих зусиль не достатньо, необхідно застосовувати загальнодержавні механізми регулювання.

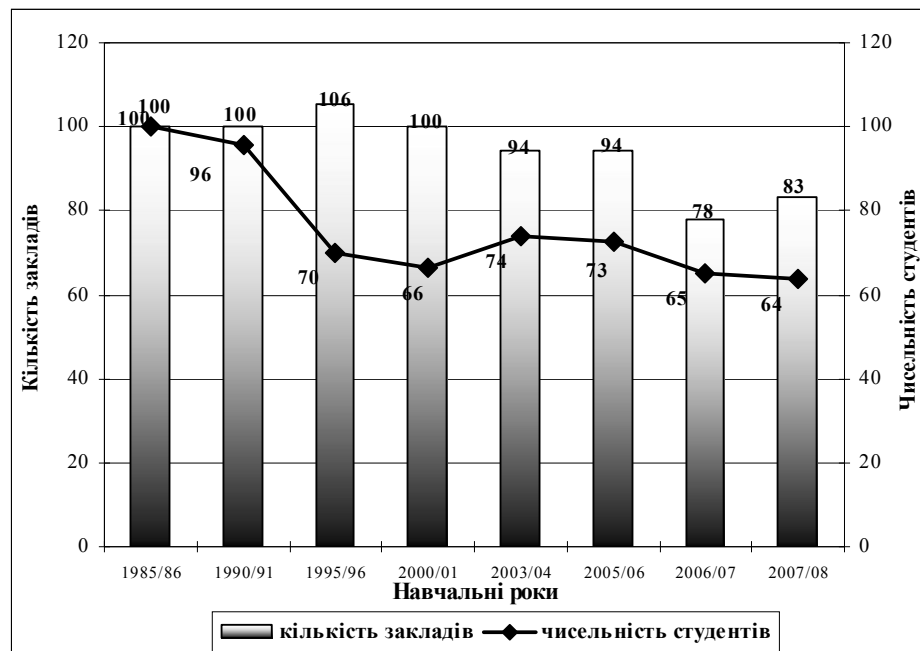

Рис. 1. Динаміка кількості вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації Кіровоградської області та чисельності студентів у них (1985/86 навчальний рік=100%)

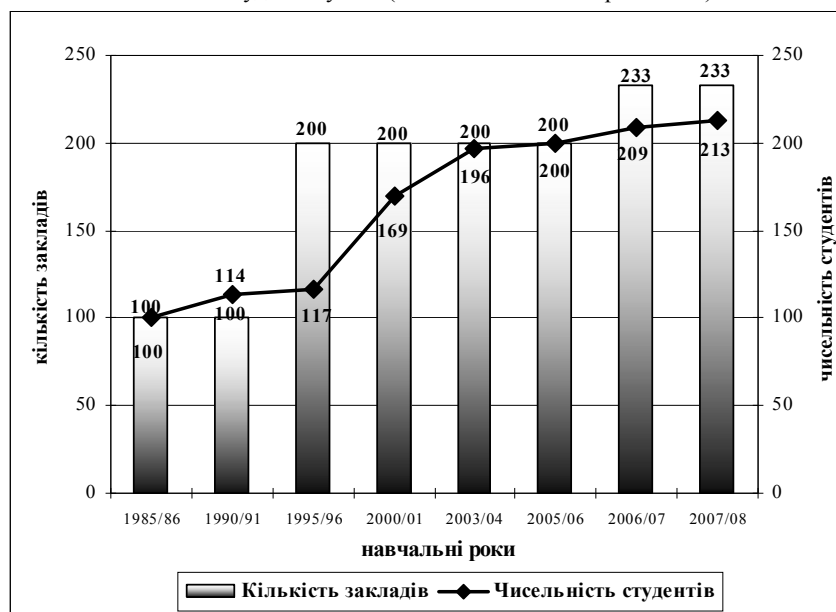

Рис. 2. Динаміка кількості вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Кіровоградської області та кількості студентів в них (1985/86 навчальний рік=100%)

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мельниченко Т.Ю. Освітній комплекс України: сучасний стан і напрями удосконалення територіальної організації: Автореферат дисертації канд. геогр. наук: 11.00.02 / Тетяна Юрївна Мельниченко; НАН України. Ін-т географії. – К., 2005. – 21 с.
2. Статистичний щорічник Кіровоградської області за 2007 рік / Головне управління статистики в Кіровоградській області. Заг. керівництво Л.Б. Дівель. – Кіровоград, 2007. – 485 с.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики в Кіровоградській області: <http://www.kirstat.kr.ua/>.